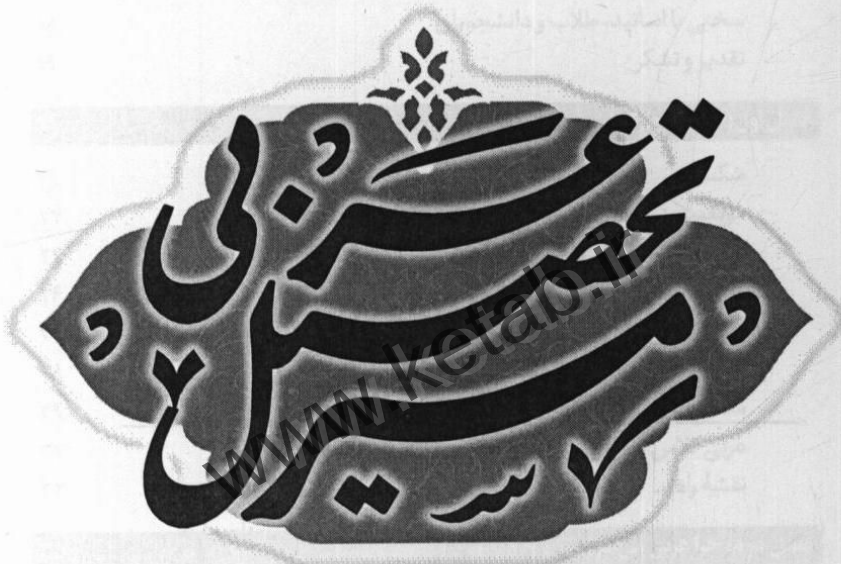


فهرست

وزیر، مامور، مدیر، رئیس
یو، یو، یو، یو، یو، یو، یو، یو
سجی، ساجی، ساجی، ساجی، ساجی، ساجی
تقدیر، تقدیر، تقدیر، تقدیر، تقدیر، تقدیر



راهنمای گام به گام یادگیری زبان و ادبیات عربی

محمد هادی بیات

۱۳۷۲

سرشناسه:	بیات، محمد هادی، ۱۳۷۳-
عنوان و نام پدیدآور:	مسیر تحصیل عربی / نویسنده محمد هادی بیات.
مشخصات نشر:	قم: موسسه آموزش عالی حوزوی خاتم النبیین علیه السلام ، انتشارات، ۱۴۰۳.
مشخصات ظاهری:	۱۹۴ ص:، مصور، جدول، عکس؛ ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.
شابک:	۹۷۸-۶۲۲-۸۰۲۳-۴۲-۷
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
یادداشت:	کتابنامه: ص. ۱۸۹ - ۱۹۴؛ همچنین به صورت زیرنویس.
موضوع:	زبان عربی -- ایران - فراگیری
	Arabic language -- Acquisition -- Iran
	زبان عربی - فراگیری
	Arabic language - Acquisition
	زبان عربی -- ایران -- راهنمای آموزشی (عالی)
	Arabic language -- Study and teaching (Higher) -- Iran
	موسسه آموزش عالی حوزوی خاتم النبیین. انتشارات
شناسه افزوده:	PJ 6073
رده بندی کنگره:	۴۹۲/۷
رده بندی دیویی:	۹۷۹۹۳۷۴
شماره کتابشناسی:	
اطلاعات رکورد کتابشناسی:	

www.ketab.ir



مجموعه آموزشی
صفرتا صد عربی
@Arabic_100



www.ketab.ir

کتاب:

مسیر تحصیل عربی

نویسنده:

محمد هادی بیات

طراح جلد:

کمیل عباس زاهدی

طراح نوشتار:

سید سلمان طلوع هاشمی

صفحه آرا:

سید علی میربمانی

ناشر:

انتشارات موسسه آموزش عالی حوزوی خاتم النبیین ﷺ

نوبت چاپ و سال:

اول/۱۴۰۳

شمارگان:

۱۰۰۰ نسخه

شابک:

۹۷۸-۶۲۲-۸۰۲۳-۴۲-۷

آدرس:

قم، خیابان صفائیه، کوچه ۳۷، پلاک ۲۱، انتشارات خاتم النبیین ﷺ

شماره تماس:

۰۲۵-۳۷۱۲۱۴۰۹ / ۰۹۱۲۸۵۲۰۸۶۶

سایت:

www.nashrekhatam.com

۱۷۰۱

فهرست

۱۱ مقدمه

- ۱۳ ویژگی‌ها و مزایای کتاب
- ۱۴ توضیح محتوای کتاب
- ۱۸ سخنی با اساتید، طلاب و دانشجویان
- ۱۹ تقدیر و تشکر

۲۱ فصل اول، از زمین خاکی

- ۲۱ شکست
- ۲۲ موفقیت
- ۲۴ شروع دوباره
- ۲۶ حتی ملاح
- ۲۷ خوش به حالت که برگشتی
- ۲۸ خوردیم به کرونا
- ۲۹ مشکل عربی مدرسه!
- ۳۱ عربی کلاس نداره
- ۳۲ نقشه راه

۳۵ فصل دوم، چرا عربی می‌آموزیم؟

- ۳۵ زبان عربی، زبان قرآن است
- ۵۱ زبان عربی، زبان معصومان علیهم‌السلام است
- ۵۴ زبان عربی، زبان اسلام است
- ۵۶ زبان عربی، زبان متون و منابع اسلامی است
- ۵۷ زبان عربی، از زبان‌های بسیار غنی دنیاست
- ۶۳ زبان عربی، از جمله زبان‌های زنده دنیاست
- ۶۳ زبان عربی، آسان‌ترین زبان برای یادگیری
- ۶۴ زبان عربی و درآمد زایی
- ۶۵ نتیجه

فصل سوم: جایگاه ادبیات عرب در منظومه علوم اسلامی

۶۷

- ۶۸ ادبیات عرب، در کلام شهیدنانی علیه السلام
- ۶۹ ادبیات عرب، در کلام فخرالدین طریحی علیه السلام
- ۶۹ ادبیات عرب، در کلام امام خمینی علیه السلام
- ۷۰ ادبیات عرب، در کلام مقام معظم رهبری علیه السلام
- ۷۰ ادبیات عرب در کلام آیت الله نوری همدانی علیه السلام
- ۷۱ ادبیات عرب در کلام آیت الله مظاهری علیه السلام
- ۷۲ ادبیات عرب در کلام علامه حکیمی علیه السلام
- ۷۲ ادبیات عرب در کلام آیت الله صفائی بوشهری علیه السلام
- ۷۲ ادبیات عرب در کلام استاد کشمیری علیه السلام
- ۷۳ ادبیات عرب در سیره آیت الله قاضی
- ۷۶ نتیجه

فصل چهارم: مهارت های زبانی

۷۷

- ۷۹ (۱) مهارت عبارت خوانی و فهم صحیح معنا
- ۸۰ (۲) مهارت نگارش به زبان عربی
- ۸۱ (۳) مهارت شنیدن و مکالمه
- ۸۲ نتیجه

فصل پنجم: لغت

۸۳

- ۸۴ یادگیری زبان عربی با کتب عربی
- ۸۴ انس دائمی با فرهنگ لغت
- ۸۵ از کدام کتاب لغت استفاده کنیم؟
- ۸۵ در استفاده از المُنْجِد دَقْتُ کنید!
- ۸۷ کتاب هایی برای مبتدیان و ناآشنایان به صرف و نحو
- ۸۹ آشنایی اجمالی با کتب لغوی گوناگون
- ۹۲ روش استفاده از لغت نامه ها
- ۹۳ اهمیت علم لغت در سخنان بزرگان
- ۹۸ نتیجه

فصل ششم: صرف

- ۹۹ تشابه ظاهری افعال و صیغه‌های مشترک
- ۱۰۰ تشابه ظاهری اسم‌ها
- ۱۰۱ تشابه ظاهری بین فعل و اسم
- ۱۰۲ تمرین و مباحثه حرفه‌ای صرف
- ۱۰۸ معرفی بعضی از کتب آموزش علم صرف
- ۱۱۰ معرفی برخی از معاجم صرفی
- ۱۱۳ اهمیت علم صرف در کلام اساتید و بزرگان
- ۱۱۴ نتیجه

فصل هفتم: نحو

- ۱۱۶ کاربردی‌ترین مباحث نحوی
- ۱۱۷ معرفی برخی از کتب آموزش علم نحو
- ۱۲۱ امیرمؤمنان علیه السلام، واضع علم نحو
- ۱۲۴ نتیجه

فصل هشتم: تجزیه و ترکیب

- ۱۲۷ اهمیت تجزیه و ترکیب در کلام بزرگان:
- ۱۲۸ مراحل تجزیه و ترکیب
- ۱۳۰ فواید و ثمرات تجزیه و ترکیب
- ۱۳۱ معرفی کتاب‌هایی برای تجزیه و ترکیب

فصل نهم: بلاغت

- ۱۳۵ علم معانی
- ۱۳۶ علم بیان
- ۱۳۶ علم بدیع
- ۱۳۷ جایگاه بلاغت در رسیدن به مهارت عبارت خوانی
- ۱۳۷ بلاغت در کلام اساتید و بزرگان
- ۱۳۹ معرفی برخی کتب بلاغی
- ۱۴۰ نتیجه

فصل دهم: لغت ۱۴۱

فصل یازدهم: ترجمه ۱۴۵

- ۱۴۶ ترجمه و اهمیت آن
۱۴۸ انواع ترجمه
۱۵۰ آنچه مترجم باید بداند
۱۵۵ نتیجه کلی

فصل دوازدهم: آشنایی با اوزم افزارها ۱۵۷

فصل سیزدهم: گام های دوازده گانه تحصیل ۱۵۹

- ۱۵۹ پیش مطالعه
۱۶۰ دقت و توجه در کلاس
۱۶۱ سؤال کردن
۱۶۲ یادداشت برداری
۱۶۳ پس مطالعه
۱۶۳ حل تمرین
۱۶۳ خلاصه نویسی
۱۶۴ تحقیق و پژوهش
۱۶۴ تکرار
۱۶۵ مباحثه (گفت و گوی علمی)
۱۶۸ پاسخ گویی به سؤالات
۱۶۸ تدریس

فصل چهاردهم: انگیزشی در کتاب تعلیم و تعلم ۱۷۱

- ۱۷۱ استفاده از فرصت جوانی
۱۷۴ پشتکار
۱۷۵ افراط و تفریط در درس خواندن
۱۷۶ استمرار در کار علمی و استفاده از تعطیلات

۱۷۹	أنسي دائمی با کتاب و مطالعه
۱۸۰	احترام به استاد
۱۸۱	توجه به معنویات و توسل به اهل بیت علیهم السلام
۱۸۲	اهمیت ترک گناه
۱۸۳	علم و دوری از خدا
۱۸۴	خطر رشد علمی
۱۸۵	معرفی کتب آداب و اخلاق

مقدمه

«إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ»؛

همانا ما آن را قرآنی عربی فرو فرستادیم، باشد که اندیشه کنید

زبان عربی، زبان رسمی دین مبین اسلام و ادبیات عربی، از جمله دروس مطرح در مدرسه، دانشگاه و حوزه‌های علمیه است؛ با این حال، عواملی باعث شده است تا یادگیری زبان قرآن، با وجود سادگی و شیرینی آن و نیز شباهت‌های بسیار زیادی که به زبان مادری ما یعنی زبان فارسی دارد، بسیار سخت جلوه کند و تسلط بر آن محال تصور شود. بعضی از این عوامل عبارت‌اند از:

«ضعف‌های ناشی از کُتب نامناسبِ درسی؛

«کم‌توجهی دانش‌پژوهان به ضرورت یادگیری این زبان؛

«نبودِ درک اهمیت ادبیات عرب بین علوم اسلامی و تأثیر آن بر سایر علوم؛

«نبود برنامه‌های کاربردی و مهارت‌محور؛

«روشن نبودن گام‌ها و مراحل تحصیل.

• مسیر تحصیل عربی •

استاد بنده طلبه هستم و سطح مقدمات و یک رو رد کردم
متأسفانه ادبیات رو خوب نشد بخونم
اما الان میخام خوب و عمیق بخونم
لذا میخاستم راهنمایی بفرمایید

۲۲۰۶۸

بنده طلبه سطح ۳ حوزه خواهران هستم. که سطح ۳ رو غیرحضوری خوندم و سطح ۲ هم ورودی ۷۹ هستم.
متأسفانه در متن خوانی عربی و تجزیه ترکیب و ترجمه ضعیف هستم و از طرفی شاعری و بجه دار و برای سطح ۴ هم شرکت کردم.
وقت زیادی برای مطالعه و درس خوندن ندارم.
از طرفی وقتی من بینم به طلبه ای هستم که نو محترمین درس حضوری اینقدر ضعیف شرمند میشه.
نو گروه خوبتون عضو هستم

لطفا راهنمایی کنید چه کار کنم از کجا شروع کنم تا بتوانم به هدفم برسم

۲۲۰۶۹

حاج اقا امیدی هست من تجزیه ترکیب خوب بشه من تجزیه و ترکیب افشاح

۲۲۰۷۲

خیلی دلم میخواد از صفر شروع کنم و اینکه بتوانم خوب تدریس کنم و جوابگو باشم از خواستن برای تدریس عربی متوسطه اول اما فکر میکنم باید از اول یاد بگیرم که حق مطلب رو بتوانم ادا کنم و حق الناس به گردنم نشه

۲۲۰۷۳

البته استاد من مشکلی با وقت گذاشتن ندارم
حاضرمن روزی دو ساعت هم شده (بیشتر یا کمتر) وقت بذارم

اما مشکل اینجاست که نمی‌تونم چطور و با چه روشی

میتونم به نتیجه برسم

به برنامه نیاز دارم

به همین دلیل مضع شدم

اگر مقدور باشه به برنامه یا راهنمایی در این زمینه بفرمایید خیلی خیلی ممنون میشم.

۲۲۰۷۴

سلام خسته نباشید
برای اینکه از لحاظ تجزیه و ترکیب قوی بشیم باید چکار کنیم از کدام کتاب استفاده کنیم آیا سایت و یا منبعی رو میشناسید که کمک
در کل برای تقویت کالی و مبادی باید چکار کنیم که بهتر یاد بگیریم و پیشرفت داشته باشیم
مخصوصا تجزیه ترکیب که همه چی به همین تجزیه ترکیب بستگی داره

استاد من کالی رو با صوت های خوندن پیش میرم ممنون میشم راهنمایی کنید

۲۲۰۷۵

سلام استاد
ببخشید میشه به مشاوره تحصیلی بهم بدید من ۲۱ ساله هستم
پایه سوم حوزه
تجزیه ترکیب ضعیفه
به وکالت علاقه دارم

اما بخاطر اینکه تجزیه ترکیب خوب نیست چند وقتیه دلسرد شدم نمیدونم باید چکار کنم

۲۲۰۷۷

سلام علیکم حاج اقا ما تو به حوزه هستیم که از علمی سطح پائینی دارد حوزه علمیه های دیگر چه کتاب هایی میخوان که انقدر تجزیه و ترکیبشان خوب هست ؟؟

۲۲۰۷۸

سلام ببخشید برای قوی شدن ادبیات عرب باید چکار کنم

۲۲۰۷۹

برا تهیت قواعد ادبیات عرب و کسب مهارت در حد بالا

باید تجزیه و ترکیب انجام داد با توجه به تجربیات شما

میخواستم راهنمایی کنید چه برنامه هایی برا پیشرفت بهتر و بیشتر در عرصه ادبیات عرب باید داشته باشم؟

۲۲۰۸۲

ممنون میشم بصورت جزئی و مرحله به مرحله راهنمایی کنید

۲۲۰۸۳

سلام علیکم استاد وقت بخیر
ببخشین استاد من توجزیه و ترکیب ضعیفم بانی هیچی نمیدونم تشخیصی نمیدم نقش ها رو تو جمله برا همین مشارکت نمیکم میشه راهنماییم کتین چکار کنم ؟؟؟

۲۲۰۸۴

بنده میخوانم فقه را به صورت تحلیلی و دقیق مطالعه بکنم که مستلزم آشنایی به ادبیات عرب هست که متأسفانه بنده تسلطم به عربی در حد صفر هست

۲۲۰۸۶

برای کسی که عربی در حد صفر هست ، چی مسیری را پیشنهاد میکنید متناسب با هدفی که داریم

۲۲۰۸۷

سلام بزرگوار!
چطور میشه قواعد نحوی رو در خواندن متن پیاده کرد.....روش خاصی داره؟
پایه ششم هستم...تأخردی قواعد رو بلد اما نمی‌تونم صحیح متن بخونم

۲۲۰۸۸

سلام رمز یاد گیری تجزیه و ترکیب چیست به من بگید

۲۲۰۸۹

من طلبه پایه ۳ خوبه خراسان(مشهد) ولی در متن خوانی و تجزیه و ترکیب خیلی خیلی ضعیفم آیا میشه کاری کرد؟؟؟

۲۲۰۹۰

والا خیلی دوست داریم پیشرفت کنیم در نحو و علمه حق خوب مباحث ترکیبمون ضعیفه

۲۲۰۹۰

سلام خسته نباشید
برای اینکه از لحاظ تجزیه و ترکیب قوی بشیم باید چکار کنیم از کدام کتاب استفاده کنیم آیا سایت و یا منبعی رو میشناسید که کمک
در کل برای تقویت کالی و مبادی باید چکار کنیم که بهتر یاد بگیریم و پیشرفت داشته باشیم
مخصوصا تجزیه ترکیب که همه چی به همین تجزیه ترکیب بستگی داره

استاد من کالی رو با صوت های خوندن پیش میرم ممنون میشم راهنمایی کنید

۲۲۰۹۵

ادبیات عرب برای بسیاری از دانشجویان رشته‌های مختلف علوم اسلامی و طلاب علوم دینی، همچون قله‌ای دست‌نایافتنی است و نمی‌دانند از کجا و چگونه تحصیل را آغاز کرده و مسیر را به چه صورت ادامه دهند تا به سرمنزل مقصود برسند. سؤالات مکرر این عزیزان مرا نگارش مقاله‌ای کوتاه تحت عنوان عبارت خوانی، حداقل تحصیل ادبیات عربی سوق داد.^۱

بازخوردهای مثبتی که از این مقاله دریافت کردم، زمینه‌ساز تولید دوره کوتاه مسیر تحصیل صحیح ادبیات عربی در ۱۶۰ دقیقه شد که آن نیز با استقبال خوب دانش‌پژوهان مواجه گشت. کتاب حاضر، نتیجه تکمیل همان مقاله و دوره مذکور و نیز اضافه کردن بخش‌هایی جدید به آن‌هاست تا اثری جامع و کامل‌تر در زمینه روش تحصیل ادبیات عرب، به علاقه‌مندان به زبان قرآن، علی‌الخصوص به طلاب و دانشجویان، ارائه شود.

• ویژگی‌ها و مزایای کتاب

موارد زیر را می‌توان از جمله ویژگی‌ها و امتیازات مهم این اثر دانست:

« سعی ما در این نوشتار آن بوده است که مسیر یادگیری و تثبیت قواعد عربی را گام‌به‌گام و به روشنی و در عین حال مختصر و مفید ترسیم و توضیحات و اقدامات لازم در هر مرحله را شفاف بیان کنیم.

« به منظور اطمینان هرچه بیشتر خوانندگان به درستی محتوا، استفاده فراوانی از احادیث ائمه هدی علیهم‌السلام شده و نیز، از سخنان حدود ۶۰ نفر از اندیشمندان مسلمان و غیرمسلمان نیز بهره گرفته‌ایم.

« علاوه بر توضیح روند تحصیل، به معرفی کتاب‌های علمی و ادبی مناسب در زمینه‌های مختلف و سطوح گوناگون نیز پرداخته‌ایم که تعداد آن‌ها بیشتر از ۱۰۰ منبع است.

۱. مقاله برگزیده (شایسته تحسین) هجدهمین جشنواره آثار پژوهشی حوزه علمیه خراسان.

• مسیر تحصیل عربی •

« در کنار پرداختن به چهار علم مهم ادبیات عرب؛ یعنی لغت، صرف، نحو و بلاغت، دربارهٔ تجزیه و ترکیب، عبارت خوانی، لحن و ترجمه که ارتباط مستقیمی با مباحث عربی دارند و به تثبیت و کاربردی کردن آن ها کمک می کنند نیز پرداخته شده است.

« در کنار این مباحث، اموری که جنبهٔ عمومی داشته و برای یادگیری ادبیات نیز استفاده شدنی هستند، اعم از تجربیات و خاطرات شخصی، مراحل دوازده گانهٔ تحصیل و تذکراتی در باب تعلیم و تعلم و... را نیز به مناسبت عنوان کرده ایم.

« اگرچه مخاطب اصلی کتاب، طلاب و دانشجویان علوم اسلامی هستند، اما مباحث با قلمی روان نگاشته شده تا قابلیت استفاده برای عموم علاقه مندان به زبان عربی را داشته باشد. « علاوه بر فوایدی که این کتاب برای دانش پژوهان دارد، اساتید ادبیات نیز می توانند با استفاده از مطالب آن، ذهن دانشجویان شان را برای یادگیری مباحث عربی آماده و مراحل تحصیل را برایشان ترسیم کنند.

• توضیح محتوای کتاب

محتوای این کتاب در چهارده فصل و با توضیح زیر تنظیم شده است:

• • فصل اول: از زمین خاکی!

از آنجا که بسیاری از پیام های ارسالی طلاب و دانشجویان، نشان از خستگی، کلافگی و ناامیدی از تحصیل و رسیدن به موفقیت داشت، بخش اول کتاب را به بیان برخی خاطرات و تجربه هایی از زندگی علمی خود اختصاص داده ام. هدف از این فصل انگیزه دادن به عزیزانی است که چند سالی از تحصیلشان در حوزه و دانشگاه سپری شده اما موفق به تثبیت قواعد عربی نشده اند و یا کسانی که سال ها از ایام تحصیلشان گذشته و اکنون می خواهند دوباره یادگیری را شروع کنند. قلم این فصل، کاملاً خودمانی، محاوره ای و با سایر فصل ها متفاوت است.

♦ ♦ فصل دوم: چرا عربی می‌آموزیم؟

در این فصل به بیان شش دلیل از دلایل مهم‌تر یادگیری زبان و ادبیات عربی پرداخته‌ایم. شما می‌توانید با درک ضرورت و اهمیت آن، به ارزش فعالیت علمی خویش پی برده و با انگیزه و تلاشی بیشتر در مسیر تحصیل گام بردارید.

♦ ♦ فصل سوم: جایگاه ادبیات عربی در منظومه علوم اسلامی

در این فصل با استفاده گسترده از سخنان بزرگان دین، به جایگاه ویژه‌ای که ادبیات عرب در میان علوم اسلامی دارد اشاره کرده‌ایم. محتوای این فصل، بیشتر مناسب طلاب یا کسانی است که قصد تحصیل در رشته‌های الهیات و علوم و معارف اسلامی را دارند؛ چراکه نیاز این افراد به ادبیات عرب، انکارناپذیر است.

♦ ♦ فصل چهارم: مهارت‌های چهارگانه زبانی

در این فصل، به مهارت‌های چهارگانه زبانی (یعنی شنیدن، گفتن، نوشتن و خواندن) اشاره شده و هدف از هر مهارت و اقدامات لازم برای رسیدن به آنها بیان شده است. سایر فصول کتاب در حقیقت، گام‌های رسیدن به مهارت خواندن است که تأثیر بسیاری در سایر موارد دارد.

♦ ♦ فصل پنجم: لغت

در این فصل، به بیان مطالبی پیرامون علم لغت و روش‌های عملی افزایش دامنه لغات ذهنی، کتب مختلفی که برای آموزش علم لغت و مراجعات لغوی می‌توان از آنها استفاده کرد و نیز سخنان بزرگان در اهمیت این دانش، پرداخته‌ایم.

• مسیر تحصیل عربی •

♦ ♦ فصل ششم: صرف

در این فصل، شما را با علم صرف آشنا کرده و به مهم‌ترین و کاربردی‌ترین مباحث آن نگاهی گذرا کرده‌ایم. علاوه بر آن، نحوه تمرین حرفه‌ای و مباحثه صرف را ارائه کرده، کتب صرفی گوناگون در مراحل مقدماتی، متوسطه و پیشرفته و نیز، معاجم صرفی را معرفی و در پایان، به اهمیت علم صرف در سخنان اساتید و بزرگان اشاره کرده‌ایم.

♦ ♦ فصل هفتم: نحو

در این فصل، ابتدا شما را با علم نحو و تفاوتش با دو علم لغت و صرف آشنا و به دو مورد از کاربردی‌ترین مباحث نحوی اشاره کرده‌ایم؛ سپس به معرفی برخی از کتب نحوی در سه سطح مقدماتی، متوسطه و پیشرفته و در نهایت، از دریچه اینکه امیرمؤمنان علی علیه السلام واضع علم نحو بوده‌اند، به بیان اهمیت این علم پرداخته‌ایم.

♦ ♦ فصل هشتم: تجزیه و ترکیب

در ابتدای این فصل، تجزیه و ترکیب را تعریف، اهمیت و ضرورت آن را گوشزد کرده‌ایم؛ سپس مراحل سه‌گانه آن را به تفصیل توضیح داده و فوایدش را بر شمرده و در پایان، به معرفی کتب مناسب این بخش پرداخته‌ایم؛ یعنی: کتب آموزشی و تمرینی، کتب مرور و یادآوری و کتب اعراب القرآن.

♦ ♦ فصل نهم: بلاغت

در این فصل با سه علم معانی، بیان و بدیع آشنا می‌شوید و جایگاه بلاغت در رسیدن به مهارت عبارت‌خوانی و فهم صحیح معنا را در می‌یابید. پس از آن، با اهمیت بلاغت در کلام استادی و بزرگان و در پایان، با بعضی از کتب بلاغی آشنا می‌شوید.

♦ ♦ فصل دهم: لحن

در این فصل کوتاه، به اهمیت توجه به لحن درست به هنگام خواندن متون عربی و ثمره توجه به آن در بهتر فهمیدن معنای برخی عبارات اشاره کرده‌ایم.

• • فصل یازدهم: ترجمه

در فصل یازدهم، ابتدا به ماهیت ترجمه و اهمیت آن اشاره و سپس، به اختصار شما را با چهار نوع از انواع متداول ترجمه (تحت اللفظی، آزاد، ادبی و روان) آشنا می‌کنیم. پس از آن به بیان نکات مهمی که می‌بایست مترجم به آنها توجه کند پرداخته‌ایم.

• • فصل دوازدهم: آشنایی با نرم‌افزارها

در این فصل کوتاه، با چهار نرم‌افزار کاربردی و مناسب برای تحقیق، پژوهش و مراجعات علمی آشنا می‌شوید و امکانات آن‌ها را از نظر می‌گذرانید.

• • فصل سیزدهم: گام‌های دوازده‌گانه تحصیل

در این بخش به بیان دوازده اقدام از اقدامات بسیار مهم در مراحل تحصیل پرداخته‌ایم که توجه به هرکدام، آثار بسیار زیادی در موفقیت‌های علمی شما خواهد داشت. عناوین این فصل عبارت‌اند از: پیش مطالعه، دقت و توجه در کلاس، سؤال پرسیدن، یادداشت‌برداری، پس مطالعه، حل تمرین، خلاصه‌نویسی، تحقیق و پژوهش، تکرار، مباحثه (گفت‌وگوی علمی) و پاسخ‌گویی به سؤالات و در نهایت، تدریس.

• • فصل چهاردهم: تذکراتی در باب تعلیم و تعلم

در فصل پایانی، به منظور تمام‌شدن فایده کتاب، به بیان بعضی از امور مهمی که توجه به آن‌ها در مسیر تعلیم و تعلم، لازم و حیاتی است و بزرگان به آن تصریح کرده‌اند؛ پرداخته‌ایم. در انتهای بیشتر فصل‌های کتاب نیز، ذیل عنوان نتیجه، به صورت مختصر به نتیجه‌گیری از آن فصل پرداخته‌ایم تا جمع‌بندی مطالب برای دانش‌پژوهان، ساده‌تر باشد.

• سخنی با اساتید، طلاب و دانشجویان

ارتباط بین استاد و شاگرد، کاملاً دو طرفه است. احوالات استاد و شاگرد بر یکدیگر اثرگذار است و همان طور که مُستمع صاحب سخن را بر سر ذوق آوَد، بی حالی و بی رغبتی استاد در ارائه محتوای درس نیز آثار سوء بسیار عمیقی بر جان متعلّم خواهد گذاشت. علتش این است که استاد، بهره خویش از آن دانش را برده؛ اما این شاگرد است که در ابتدای مسیر بوده و خدای ناکرده، کم کاری و کوتاهی استاد، می تواند در آینده علمی، معنوی و شغلی شاگرد، آثاری جبران ناپذیر بگذارد.

علی الخصوص در ارتباط با طلاب علوم دینی که در دو سه سال ابتدای تحصیل، مشغول به ادبیات اند و قوّت یا ضعف شان در این حیطه، در قوت یا ضعف سایر مراحل تحصیل و بلکه به طور کلی در زندگی طلبگی آن ها اثری بس عمیق و ماندگار خواهد داشت.

کم نیستند علمای بزرگی که از ضعف طلابِ مقطع خارج در ادبیات عرب گلایه دارند و مخاطبِ بخش عظیمی از این گله ها، استادان محترم ادبیات هستند. استاد ادبیات، اولین استادی است که طلبه در حوزه با او برخورد می کند و همیشه اولین برخوردها، عمیق ترین باورها را می سازد. اگرچه در جای خود، همواره به شاگردان توصیه می کنیم که ضعف احتمالی اساتید، نباید سبب شستی شما در امر خطیر تحصیل شود؛ اما با کمال احترام، خطاب به استادان بزرگوار نیز عرض می کنیم؛ بخش زیادی از انگیزه و رغبت و پویایی دانش پژوهان برعهده شماست.

بنابراین، سخن از اهمیت یادگیری زبان عربی، جایگاه ادبیات عرب در بین علوم اسلامی، تصریحات بزرگان دین به ضرورت تقویت پایه های ادبیاتی و...، همگی از اموری هستند که می بایست اساتید محترم، هم در آغاز تحصیل و نیز در ادامه، متذکر آن شوند.